

Motion till riksdagen 2020/21:3233

av **Johan Pehrson m.fl. (L)**

En likvärdig kunskapsskola

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en likvärdig skola med kunskapsfokus och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om satsningar på skolor i utsatta områden och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om förbättrad arbetsmiljö för lärare och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om insatser för trygghet och studiero i skolan och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om möjligheten att införa ett nationellt examensprov i gymnasieskolan och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om tidigt stöd och särskilda undervisningsgrupper i grundskolan och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om insatser för att fånga upp hemmasittande elever och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Den svenska skolan ska sätta kunskap i första rum. Alla elever ska få en utbildning som förmedlar de färdigheter och den kunskap som behövs för att de ska nå sin fulla potential. En skola med fokus på kunskap i ett likvärdigt system som kompenserar för

elevernas bakgrund är en avgörande byggsten för Sveriges framtid. En stark skola ger inte bara individen möjlighet att utvecklas till en autonom och självständig medborgare, det lägger även grunden för ett bättre samhälle. Med rätt reformer kan skolan skapa förutsättningar för en mer välfungerande demokrati, integration och arbetsmarknad.

Liberalerna har en stolt historia av att sätta skolan först. I regeringsställning 2006-2014 påbörjades en intensiv reformperiod med en omläggning av hela den svenska skolpolitiken. En ny läroplan togs fram, lärarutbildningarna reformerades, skollagen skrevs om och karriärtjänster för lärare infördes. Därtill återupprättades speciallärarutbildningen och Skolinspektionen upprättades som myndighet.

Resultaten av Liberalernas omläggning av den svenska skolan har börjat synas. I internationella kunskapsmätningar har den långa trenden med fallande kunskapsresultat brutits. Svenska elever presterar nu genomgående över OECD-genomsnittet. Lärarbristen är fortsatt stor, men samtidigt har den prognostiserade framtida bristen på lärare och förskollärare sjunkit från 80 000 till 45 000.

Liberalerna har ingått en överenskommelse med Socialdemokraterna, Miljöpartiet och Centerpartiet, det s.k. januariavtalet. I det har Liberalerna fått god utdelning för vår skolpolitik. I överenskommelsen har Liberalerna exempelvis fått igenom reformer för ökat kunskapsfokus i läroplanerna, åtgärder för att stärka skolors mandat att skapa trygghet och studiero åt alla elever samt förslag för att motverka betygsinflation. Vidare ska ett beslutsunderlag som kan skapa förutsättningar för ett statligt huvudmannaskap för skolan tas fram.

Liberalerna har ett utstakat mål om att Sverige inte ska ha några utsatta områden år 2030. Det är ett högt satt mål som enbart är möjligt att uppnå om tillräckliga reformer och åtgärder vidtas inom ett flertal prioriterade områden. Självklart är reformer som syftar till att stärka den svenska skolan och höja resultaten helt avgörande i det arbetet. Liberalerna ser således att fokus särskilt måste ligga på att höja resultaten hos elever med utländsk bakgrund som bor i utsatta områden.

Även utsatta områden måste ha bra skolor

Det finns ett stort antal områden i Sverige som är socialt utsatta. I dessa områden finns en mängd riskfaktorer som kan leda till att de som bor där får en bristande framtidstro. Det handlar om exempelvis hög arbetslöshet, utbredd ohälsa men även undermåliga skolresultat. En välfungerande skola är viktigt för att motverka utanförskap och på sikt

lyfta dessa områden. Alla elever ska ha en skola i närområdet som de känner sig stolta över.

Dessvärre har många av de mest utsatta skolorna omfattande problem med låga kunskapsresultat, stor lärarbrist och problem med trygghet och studiero. Ett flertal av dessa skolor har försökt få bukt med dessa problem under många år, men förutsättningarna brister. Trots omfattande insatser visar granskningar att resultaten går åt fel håll. I snitt går var tredje elev ut nian utan gymnasiebehörighet – och i många skolor inte ens varannan.

Liberalerna menar att det svenska skolsystemets kompensatoriska effekt både måste prioriteras och värnas genom konkreta åtgärder och reformer. Pedagogiska insatser och satsningar måste i högre utsträckning utformas enligt en behovsstyrd princip. Skolan ska vara som starkast där elevernas förutsättningar är som svagast. Liberalerna vill exempelvis motverka den s.k. pedagogiska segregationen, som innebär att resurssvaga elever ofta får möta lärare med mindre erfarenhet och lägre kompetens. Det vill vi motverka genom satsningar för att skapa en attraktiv arbetsmiljö med en lägre arbetsbelastning och goda lönevillkor för lärare som söker sig till utsatta områden.

Insatser måste sättas in i tid och undervisning i det svenska språket utökas redan i lågstadiet. Åtgärder för att skapa trygghet och studiero behövs även som mest i utsatta skolor. Vidare vill Liberalerna gå fram med reformer som gör skolvalet mer inkluderande, exempelvis genom ett aktivt skolval och ett gemensamt kösystem som omfattar så väl kommunala som fristående skolor.

Allt börjar med en bra lärare

Oavsett hur man utformar ett skolsystem så är det till syvende och sist det som händer i klassrummet som är avgörande. Utan skickliga lärare stannar skolan. Införandet av lärarlegitimation var viktigt för att synliggöra vilka som arbetar i skolan, och det gav upphov till en mycket mer detaljerad bild av lärarbristens omfattning. Nu vet vi mer exakt hur många lärare som saknas. Liberalerna har fortsatt att prioritera reformer för att öka läraryrkets attraktivitet, exempelvis genom statliga satsningar på personal som kan avlasta lärarna från administrativa sysslor samt resurser för en förlängning av Lärarlyftet. Detta utöver tidigare reformer, som exempelvis införandet av karriärtjänster. Kombinationen av dessa åtgärder har givit upphov till en kraftig löneutveckling för Sveriges lärare.

Lärarnas löner är viktigt, men inte allt. För att bana väg för ett attraktivt läraryrke är det minst lika viktigt att stärka lärarnas arbetsmiljö. Liberalerna vill bland annat se åtgärder för att minska stöket i klassrummen till ett förstatligande av skolan, en reform av skolans styrning som även innebär att staten tar över ansvaret för finansieringen av kommunala och fristående skolor. På så sätt kan vi stärka skolors resurser långsiktigt, vilket inte minst vore viktigt för lärare och elever i kommuner där de ekonomiska möjligheterna är eller riskerar att bli begränsade. Våra förslag för att stärka läraryrkets attraktivitet närmare i Liberalernas motion om lärarfrågor, där också de formella yrkandena återfinns.

Alla elever ska ha rätt till trygghet och studiero

Ingen ska behöva känna sig rädd eller otrygg i sin skola, varken elever, lärare eller annan skolpersonal. På samma sätt menar Liberalerna att varken elever eller lärare ska bli störda under lektionstiden. Oroväckande nog visar granskningar från Skolinspektionen att exempelvis mer än hälften av landets femteklassare uppger att andra elever stör ordningen i klassrummet. Att skapa trygghet och studiero kräver självfallet ett aktivt arbete ute på golvet i landets skolor, men som lagstiftare är det vår skyldighet att genomdriva reformer som ger skolledare och lärare de förutsättningar som behövs och det mandat som krävs för att på ett framgångsrikt sätt främja trygghet och studiero i skolan.

Liberalerna ser ett behov av ett ordningslyft för svensk skola. Vi vill reformera anmälningssystemet, så att lärare inte hotas av en elev eller förälder om anmälan till Skolinspektionen. Alla skolor ska införa förväntansdokument som föräldrar och elever ska underteckna. De ska specificera vilka regler som gäller och vad konsekvenserna är för regelövertramp. Därtill vill Liberalerna införa konsekvenstrappor i skolor, som ska redovisa vilka konsekvenser regelövertramp medför för eleverna. Liberalerna ser även ett behov av att stärka lärarnas mandat i klassrummet.

Sätt stopp för mobbning i skolan

Sverige har skolplikt för att värna alla elevers rätt till utbildning. Skolplikten medför även höga krav på att alla skolor aktivt ska arbeta för att säkerställa att åtgärder vidtas

när elever blir utsatta för mobbning. Liberalerna ser med oro på det stora antal elever som blir mobbade eller utsatta för kränkningar i skolmiljön. För att framgångsrikt arbeta mot mobbning krävs ett aktivt arbete hos allt ifrån skolledning till lärare ute i klassrummen.

Vidare menar Liberalerna att det även behövs en politik som ger skolor bättre förutsättningar att både förebygga mobbning och på ett effektivt sätt hantera mobbning som pågår. Liberalerna vill bland annat att skolor ska få stöd att implementera metoder mot mobbning och för trygghet som bygger på en solid vetenskaplig grund. Vi vill även att skolor ska få utökade möjligheter att flytta på elever som mobbar och stärka elevhälsans samarbete med socialtjänsten. Våra förslag för att motarbeta mobbning i skolan beskrivs närmare i Liberalernas motion om mobbning, där också de formella yrkandena återfinns.

Integrationen ska börja i förskolan

Förskolans verksamhet är av stor betydelse för hela skolväsendet. Förskolan lägger grund för barnens utveckling och stärker deras möjlighet att senare lyckas i grundskolan. Även om den svenska förskolan har omvittnat god kvalitet, så ser Liberalerna ett behov av att utveckla förskolans viktiga pedagogiska uppdrag. I arbetet för att på längre sikt skapa starka integrationen och minska utanförskapet spelar förskolan en avgörande roll, särskilt då många barn med utländsk bakgrund utvecklar sina färdigheter i det svenska språket inom ramen för förskolan. Liberalerna ser dock behov av fler åtgärder för att stärka förskolans integrationspotential.

Liberalerna menar att det svenska språkets ställning måste stärkas i förskolan, bland annat genom skrivningar i läroplanen. För de barn som har ett annat modersmål än svenska är det särskilt viktigt att de möts av en förskola som sätter det svenska språket i första rum och där förskollärarna aktivt arbetar för att barnen ska lära sig det svenska språket. Med anledning av det vill Liberalerna exempelvis mäta ordförrådet hos elever med utländsk bakgrund och höja kraven på all personal i förskolan, med syftet att säkerställa att både förskollärare och övrig pedagogisk personal behärskar det svenska språket väl. Våra förslag för att stärka förskolans integrationspotential beskrivs närmare i Liberalernas motion om förskolan, där också de formella yrkandena återfinns.

Grundskola med kunskapsfokus

Grundskolan lägger grunden för elevernas utveckling. Genom en grundskola som sätter kunskap och fostran i första rum kan den kunskap och de färdigheter elever behöver för att nå sin fulla potential förmedlas. Liberalerna vill att grundskolan ska ha tydliga uppföljningar vad gäller elevernas ämneskunskaper och att undervisningen alltid ska bedrivas av välutbildade och legitimerade lärare som har mandat att agera mot stök i klassrummen.

Liberalerna ser även behov av att särskilt stärka lågstadiet, då mycket tyder på att tidiga insatser är avgörande för att både fånga upp elever som redan innan skolåldern halkat efter, men även för att på lång sikt förhindra skolmisslyckanden. Det kräver i sin tur både adekvata resurser och tillgång till speciallärare. Liberalerna ser det även som viktigt att alla elever får tillräckligt med tid med sina lärare, så att de får bättre förutsättningar att utvecklas. Våra förslag för en bättre grundskola beskrivs närmare i Liberalernas motion om grundskolan, där också de formella yrkandena återfinns.

En gymnasieskola för bildning och flit

Gymnasieskolans högskoleförberedande program ska präglas av hög kvalitet och fokus på elevernas kunskap och bildning. För att stärka kvaliteten i gymnasieskolan ser Liberalerna ett behov av flera åtgärder. Dels vill vi att dagens kursutformade gymnasieutbildning ska övergå till en mer samlad ämnesformad skolform. Som framgår av Januariavtalet ska kursbetygen ersättas med ämnesbetyg och betygssystemet reformeras för att bättre spegla elevernas kunskaper och färdigheter när de har läst färdigt ämnet. Vidare vill Liberalerna införa ett nationellt examensprov i gymnasieskolan, som ska kunna ersätta flera av dagens nationella prov. Examensprovet bör finnas på både högskole- och yrkesförberedande gymnasieprogram, men utformningen kan skilja sig åt. För att få examen ska godkänt på gymnasieprovet krävas. Det ska finnas möjlighet att senare göra om ett prov eller delar av ett prov man fått underkänt i. Resultatet från examensprovet ska beaktas vid ansökan till högre utbildning och proven ska rättas centralt för att motverka inflation.

Dagens arbetsmarknad ställer allt högre krav på arbetstagarnas kompetens, färdigheter och kunskaper. Samtidigt är det tre av tio gymnasieelever som inte tar examen. Ungdomarna själva anger främst skoltrötthet som orsak till att de avslutade sina gymnasiestudier utan examen. Liberalerna menar att en gymnasieexamen är viktigt för att ungdomar ska kunna etablera sig på arbetsmarknaden, men det ska inte betyda att alla måste läsa teoretiska program som riktar sig till de som vill bli akademiker.

Liberalerna menar att det måste finnas goda möjligheter för elever att läsa praktiska utbildningar med yrkesinriktning. Med anledning av det vill Liberalerna se satsningar på yrkesutbildningar och branschknutna utbildningar, exempelvis i form av lärlingsjobb. Alla yrkesprogram ska erbjuda eleverna tillvalet att läsa till högskolebehörighet, men det ska inte vara obligatoriskt för dem. Vid sidan av dagens treåriga nationella gymnasieprogram vill Liberalerna även införa en tvåårig yrkesskola, som särskilt ska rikta sig till skoltrötta och nyanlända elever. Våra förslag för en stärkt gymnasieskola beskrivs närmare i Liberalernas motion om gymnasieskolan, där också de formella yrkandena återfinns.

Särskilda behov kräver särskilt stöd

Liberalerna menar att det är av stor vikt att det finns särskilda undervisningsgrupper i den svenska grundskolan, så att alla elever som behöver mer hjälp och lärarstöd kan få det. Hur mycket stöd och undervisning en elev behöver i en särskild undervisningsgrupp varierar självfallet. Det viktiga är att elevernas individuella behov ligger till grund för bedömningen. Medan det kan handla om att en elev behöver särskilt stöd i ett visst skolämne under en begränsad tid, så kan det för en annan elev handla om att få all undervisning i en särskild undervisningsgrupp. Det var därför Liberalerna i regeringsställning såg till att återupprätta speciallärarutbildningen, som Socialdemokraterna lade ner i början av 1990-talet.

Det finns även ett behov av åtgärder för att fånga upp elever med långvarig problematisk frånvaro, så kallade hemmasittare. Det är en stor grupp av elever som slås ut från skolan i dag. Liberalerna menar att det är särskilt viktigt att den här gruppen av elever får den hjälp de har rätt till. Det kan exempelvis vara i form av pedagogisk stöd, speciallärare och hjälpmedel till de elever som har dyslexi. Liberalerna menar även att elever med särskilda behov som skriver nationella prov ska få använda samma hjälpmedel de normalt får ha i undervisningen. Vidare vill Liberalerna säkerställa att det

finns specialskolor som kan erbjuda anpassad skolgång, exempelvis för elever med autism.

Liberalerna har även varit drivande för att göra grundskolan tioårig. För att fler elever ska fångas upp i tid och mötas av tidiga insatser, ser Liberalerna även ett behov av att utvidga möjligheterna för elever att gå ett extra år i lågstadiet. Elever som inte når de mest centrala målen i de nationella proven i årskurs 3 ska få möjlighet till ett extra år. I dag måste en rektor i sitt beslut motivera varför en elev med underkänt ska få gå om ett år. Liberalerna vill att rektorer i stället ska behöva motivera varför en elev som inte når målen ska skickas vidare till nästa årskurs. Vi ser även ett behov av att successivt utöka undervisningstiden i grundskolan, med fokus på de tidiga årskurserna och svenskämnet.

Johan Pehrson (L)

Tina Acketoft (L)

Juno Blom (L)

Bengt Eliasson (L)

Helena Gellerman (L)

Robert Hannah (L)

Fredrik Malm (L)

Lina Nordquist (L)

Mats Persson (L)

Barbro Westerholm (L)

Gulan Avcı (L)

Malin Danielsson (L)

Joar Forssell (L)

Roger Haddad (L)

Nina Lundström (L)

Maria Nilsson (L)

Christer Nylander (L)

Arman Teimouri (L)

Allan Widman (L)